

JOAN ROURA PARELLA: DES DE LA TOTALITAT

Josep CULLELL I RAMIS

«La supervivència després de la mort és assumpte de pura fe. És cert que si en l'altra riba hi hagués el no-res, aquesta vida no tindria sentit. El terrible del cas és que no pot demostrar-se que la vida i el món tinguin sentit. No queda altra sortida que la fe per a afrontar aquest problema. És la intel·ligència que és la nostra fe qui fa la nostra filosofia i no a l'inrevés»¹.

Als pocs mesos de la mort de Joan Roura Parella goso començar aquest inici d'assaig explicatiu de la seva obra i pensament amb unes paraules —de les darreres paraules que Roura va posar en un llibre— que tanquen i mostren una actitud filosòfica, però també, i sobretot, una actitud personal. Vull dir que mostren l'actitud integral d'una persona que va saber mantenir de forma sòbria, sense estridències i en un estable equilibri, una manera de pensar; manera de pensar que feia ressò a la seva actitud en la vida.

Lluny de la meua intenció escriure un panegíric d'un home que va defugir constantment notorietat i homenatges. Tanmateix, testimoniar la vàlua del pensament és un deute que hom té; majorment considerant que l'obra de Joan Roura és el treball i l'esforç de tota una vida que fins al moment resten gairebé desconeguts al nostre país.

Un pensament i una obra que l'exili va allunyar de la seva terra i que la cultura catalana ha de reincorporar-los al lloc que els pertoca.

Però també apoligitzar l'obra i la figura de Joan Roura no seria una actitud seriosa quan tot just es comença a treballar en la coneixença i la revisió del seu pensament.

Majorment per això, aquesta presentació ha de patir d'una exposició que té una projecció i un abast només parcials en l'obra d'aquest autor: ni la vida ni l'obra de Roura són prou conegudes, ni estan suficientment estudiades, com per a poder presentar una visió exhaustiva ni tan sols gaire general.

Malgrat tot, però, sembla que hi ha uns quants punts que es poden considerar constants i permanents en tota la seva producció. Això és, doncs, el que tractarem de fer entenedor, amb la

impressió que aquests punts probablement puguin resultar la clau que ens permeti interpretar el seu pensament, però també amb la prevenció que això pugui no resultar així.

Les paraules amb les quals s'ha introduït aquest petit assaig tenen una forta accentuació religiosa, de persona creient. Però no han estat aportades per a parlar de la fe religiosa que pogués professar Joan Roura. L'interès que m'ha motivat a transcriure-les no està posat en la primera frase, sinó en les que venen a continuació.

Per a una persona que, de forma constant, a través de la seva obra s'ha preocupat i s'ha esforçat per explicar quin sentit puguin tenir el món i la vida per a l'home (i per a major dificultat, conceptualitzant el propi home dins del sentit que puguin tenir el món i la vida, com a part d'ells), afirmar en un dels seus darrers llibres que la greu dificultat del seu objectiu és precisament que hom no pot demostrar que aquest objectiu existeixi de forma indubtable, és un acte que depassa tota pretensió de voler concloure una obra perfectament tancada i lògicament arrodonida; és un acte amb el qual vol incorporar-se a un món de construccions gegantines, però amb pretensions humils i sinceres en la seva contribució, que sap de les seves insuficiències, relativitats i hipotètiques afirmacions. És un acte de honestat filosòfica i ideològica; és malabarisme intel·lectual d'un «professional» de la filosofia, sinó un acte sincer de treballador constant, que sap de les dificultats i de les incapacitats de concloure una obra que està sempre oberta al possible i al més enllà.

Però també hi ha una altra cosa important, i ja entrant en el contingut del seu pensament: i és que l'home en la seva activitat —pràctica o especulativa, cognoscitiva o representativa— no en té prou (perquè no és suficient) amb l'exercici d'una sola facultat —la cognoscitiva, per exemple—, per a enfrontar-se amb la realitat —externa o interna—, sinó que necessita de la concurrència i de l'activitat conjunta de totes les seves dimensions per a comprendre aqueixa realitat. Les proporcions del món que l'envolten no estan a l'abast d'una sola facultat: a on l'home no arriba amb el coneixement, hi arriba amb la sensibilitat, i a on no arriba amb les vivències hi arriba amb la voluntat, i a on no arriba amb la voluntat hi arriba amb la fe.

¹ ROURA PARELLA, J., *Tema y Variaciones de la Personalidad*, Casa de España en México, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 1949, p. 236.

Conceptes, judicis, representacions, propòsits, ideals..., aquesta munió d'eines és la que ens acosta, i «només» la que ens pot acostar a la comprensió de la realitat i del món que ens envolta, considerats com un tot; *perquè aquest tot és la forma que té la realitat d'expressar-nos el seu sentit* (si en té algun, com ell bé diu).

Aquest és el propòsit —gosem dir, central— en el pensament de Joan Roura: la realitat configurada com un tot, necessita, per a ésser compresa, una actitud que sigui globalitzada i alhora globalitzant. El sentit o la significació no venen de l'anàlisi i de la reunió de les parts, sinó al contrari: *és el tot qui dona significat a les parts que ell mateix integra*. «Els límits de la psicologia elementalista estan en el fet que amb el seu procediment analític destrueix la connexió viva de l'ànima. Els elements no ens donen mai la base per a la comprensió del tot, de igual forma que mai tindrem la visió d'una casa a partir dels rajols, pedra i ciment. El tot és primer i les parts es fan clares a partir de la totalitat»².

L'objecte d'estudi de Joan Roura és primordialment l'home. Però l'home vist com formant part d'una realitat més gran. I també l'home considerat essencialment com una totalitat en si mateix. El tret aclaparador de l'home és que alhora és subjecte i objecte del seu propi propòsit comprensiu. Per al nostre autor, només considerant l'home com una totalitat, és com pot ésser contestada la pregunta que la Història té plantejada des dels seus inicis: *què és l'home?*

Ja d'ençà la seva tesi doctoral (*Educación y Ciencia*) aquesta idea passa a ocupar un lloc central en el seu pensament. Idea que es mantindrà constant, com a guia i nord en tota la seva obra. «Les fronteres entre l'esfera biològica i l'esfera espiritual són difícils de precisar. L'home pertany a la naturalesa, en cert sentit és un animal, amb totes les seves tendències i els seus instints i obeeix les lleis de la naturalesa. D'altra banda els seus actes van més enllà de la pura satisfacció de les necessitats biològiques i penetren en un món ple de sentit. La vida de l'home comprèn aqueixes dues esferes, íntimament relacionades per un doble corrent osmòtic que impedeix d'establir amb precisió la línia

² ROURA PARELLA, J., *Spranger y las Ciencias del Espíritu*, Ediciones del Centro de Estudios Filosóficos de la Universidad de México, Mèxic, 1943, p. 24.

divisòria entre aquestes dues existències: la biològica i l'espiritual»³.

1. PUNT DE PARTENÇA

En tota l'obra de Joan Roura, dos temes ocupen un lloc central en la seva atenció: *l'home i l'educació*. Ambdós temes afloren constantment en tots els seus textos, i la concepció que d'ells té, arrelada en les directrius historicistes, serveix de pla de fons sobre el qual es desenrotllen diverses temàtiques, lligades amb aquells dos temes centrals.

Però, quin és el punt de partença del pensament de Joan Roura?

El 1937, quan Roura llegeix la seva tesi doctoral (*Educación y Ciencia*)⁴, portava uns quants anys exercint de professor de filosofia⁵. Però també en aquella data, el nostre autor duia dins seu el llegat que recollí en la seva estada a Alemanya i a la Universitat de Berlín. L'època de la seva estada en aquell país el portà a la coneixença de l'obra i la personalitat de distints autors del món de la filosofia i la ciència: Wilhelm Dilthey, Eduard Spranger, Max Scheler, Nicolai Hartmann, en les disciplines filosòfiques. Wolfgang Köhler i Werner Sombart en el món de la psicologia i l'economia. Amb la major part d'ells hi estableix tant una relació acadèmica com una relació personal.

En el pensament de Roura hi ha també el pes considerable de la filosofia de Bergson. Com igualment, del nostre país, tal com ell mateix diu en relació a la temàtica de l'home, va rebre una impressió perdurable de la lectura i l'obra del fisiòleg August Pi Suñer, sobretot de la seva obra *La unidad funcional*. També dins del camp de la ciència, de la biologia, l'obra del biòleg Ramon Turró influí en la seva concepció del món i de la vida. Una altra influència rebuda

³ ROURA PARELLA, J., *Educación y ciencia*, Fondo de Cultura Económica, Mèxic, 1940, p. 15.

⁴ Obra que fou incorporada a les publicacions de la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona i després, al 1940, la Casa de España en México la publicava al Fondo de Cultura Económica.

⁵ Les dades de la seva biografia no seran exposades en aquest article, la publicació de les quals es farà en el moment que puguin ésser recollides i ordenades en la suficient mesura com per a permetre una biografia completa.

fou l'aportada per Williams James, referida al camp de la psicologia.

De tots aquests homes i obres del món de la filosofia i la ciència, amb la persona amb qui Joan Roura es manifesta més vinculat és, sens dubte, Eduard Spranger, de qui ell es considera deixeble, tant en el sentit pedagògic com ideològic del terme.

A cavall dels dos segles i també ja entrada bona part de la primera meitat del segle xx, els progressos de la ciència i els esforços de la psicologia per a constituir-se en una disciplina autònoma anaven marcant d'una manera molt forta la pauta per a la interpretació del món en general, i en particular de l'home com a objecte de investigació.

Aquest pes anava repercutint en el món de la filosofia: l'estudi de l'home quedava supeditat a les interpretacions de tipus científic-naturalistes, i la psicologia contribuïa a aquesta orientació remarcant la necessitat de veure el fenomen humà des d'una perspectiva que pogués donar raó de les seves manifestacions psíquiques i espirituals, a partir dels seus elements últims. Així, de forma general, s'estava imposant la tendència d'estudiar l'home, el món i la vida des d'una anàlisi i reducció als elements últims, com a parts constitutives i explicatives de nivells més amplis.

Dins del món de la filosofia i de la pròpia psicologia no trigaren gaire a aparèixer diverses reaccions que proposaven distints mètodes i objectes de treball. Husserl, Dilthey i Bergson poden ésser vistos dins d'aquesta reacció en el camp de la filosofia. I dins de la psicologia, Köhler i la psicologia de la forma.

Joan Roura va viure tot aquest ambient durant la seva estada a Alemanya, i la influència que rebé d'aqueixa situació va perdurar durant tota la seva vida i obra. Ell va pujar a cavall, també, d'aqueixa reacció contra l'elementalisme com a clau interpretativa del fenomen humà, i això ho féu sobretot de la mà d'Eduard Spranger.

Respecte a la seva producció bibliogràfica podem citar les publicacions més importants: *Educación y Ciencia* (1940), *Spranger y las Ciencias del Espíritu* (1944), *El mundo histórico y social* (1947) i *Tema y Variaciones de la Personalidad* (1950). Joan Roura també publicà alguns opuscles i gran quantitat d'articles en re-

vistes de Mèxic i dels E.U.A. (on exercia de professor a la Universitat de Wesleyan, Connecticut). Alguns títols: *La realizació de si mateix* (1939), *Les tres pedagogies* (1933-35), *Concepción del mundo, personalidad y educación* (1942), *Individuo y sociedad en Nicolai Hartmann* (1955), *Causalidad, finalidad y libertad* (1956), *Naturaleza espiritual del hombre* (1960)... A partir dels anys seixanta hi ha un considerable material inèdit, no publicat.

En relació al tema de l'home, sobretot, Roura exposa les seves reflexions a partir del tema de l'«Esperit» i sobre capítols dedicats a l'ètica i la llibertat⁶, contextualitzades d'acord amb les directrius historicistes, en el seu medi històric i social.

L'Educació, d'altra banda, és un tema favorit i constant, que també rep el seu tractament damunt de la mateixa concepció historicista, i això tant pel que fa a les revisions crítiques que passa als diversos mètodes educatius, que aleshores es donaven o s'havien donat, com a les diferents orientacions ideològiques que estan al darrera d'aquells mètodes, com a la proposta educacional que Roura exposa.

Val a dir que Joan Roura tracta el tema de l'educació intentant desenvolupar un seguit de reflexions filosòfiques sobre l'acte educatiu; desenrotlla —com ell diu— una estètica de l'educació. En aquesta disciplina, enllaçant amb l'orientació historicista i amb el pensament d'Eduard Spranger, el propòsit que guia a Roura és *fonamentar i establir la Pedagogia com una ciència de l'Esperit*, segons una concepció i metodologia que l'han de definir com a tal, enfront d'altres ciències que pertanyen al camp de la naturalesa⁷.

Vegem ara, si de cas, una mica més d'aprop aquests dos temes centrals.

Abans, però, voldria remarcar, per la importància que té en relació amb aquests dos temes, el fet de fins a quin punt té importància en l'obra de Roura el pensament d'Eduard Spranger, a qui ell considerava el seu *mestre*. «Fins aquí, tanmateix, l'home era un ésser aïllat i la societat una agregació d'individus. La primera pedra que va remoure violentament la

⁶ Sobretot a les dues primeres obres citades en aquestes notes.

⁷ Vegeu darrer capítol d'*Educación y ciencia*.

meva ànima la llençà el meu mestre Spranger»⁸. I en un altre lloc: «A vegades em resulta difícil de fixar la frontera entre el pensament d'Spranger i el meu. Vull creure que el mestre validaria com a seves algunes idees que potser siguin del deixeble»⁹.

2. L'HOME

Roura parteix de la constatació que el fenomen humà de l'home en el món se'ns mostra com una *realitat unitària*. Una realitat unitària que, juntament amb la resta d'homes, queda inclosa en una realitat més ampla: la realitat espiritual, que de seguida hem de veure. Si bé, doncs, l'home queda constatat com una realitat unitària —i aquesta serà la premissa bàsica per a poder comprendre aquest fenomen en tot el seu abast—, també és veritat que aquesta realitat no la veiem com una realitat uniformitzada; si així fos, evidentment no tindria cap sentit parlar de quelcom unitari, sinó que hauríem de referir-nos-hi com a quelcom simple.

Precisament com que l'home no ens resulta quelcom simple, per a poder parlar de unificació, s'ha de parlar de parts, el compost de les quals ha de formar la unitat. Quines parts, doncs, poden ésser aquestes? Si un no vol únicament *naturalitzar* l'home, o no vol únicament *espiritualitzar-lo*, referint de manera simplista totes les manifestacions i funcionalitats humanes a una d'aqueixes dues concepcions, hom ha d'acceptar com a mínim la coexistència dins d'aquesta realitat unitària de dues diferents dimensions: una *física* i l'altra —diguem-ho així, de moment— *no-física*, que s'integren en aquella unitat. Aquestes dues dimensions inclourien en tota la seva amplada el ventall de components i llurs manifestacions que se solen anomenar com: matèria orgànica, organisme, psiquisme i espiritualitat.

Físic i no-físic és una manera determinada de parlar, però podríem haver dit: matèria i esperit, o cos i ànima, etc. El dualisme fa acte de presència. Però aquest dualisme no està present en Roura, Spranger o Dilthey de la mateixa forma que ho estava en Descartes i en la tra-

dició filosòfica del pensament cristià. Biologia i espiritualitat són conceptuats com una instrumentació que permet la comprensió del fenomen humà: «El físic i el psíquic resten confosos en una connexió viva. Ambdós conceptes solament poden emprar-se quan som conscients que es tracta d'abstraccions de l'ésser humà total; no designen plenes realitats, sinó abstraccions formades legítimament. L'home és sempre una realitat unitària»¹⁰.

Per a endinsar-nos en aquesta realitat unitària que és l'home, cal primer explicar i analitzar el medi que l'envolta i alhora possibilita la presència del fenomen humà amb els seus trets característics. L'home es troba al bell mig d'una realitat que també té dues dimensions: una natural i l'altra cultural. *En la mesura que l'home troba i projecta significats en i vers aquest conjunt real, està constituint el seu medi*. Això ja vol dir dues coses: 1.ª L'home *rep significacions* del món que l'envolta; és a dir, des del punt de vista individual i col·lectiu, l'home no és l'agent constructor del seu medi. 2.ª L'home *projecta significacions* al món que l'envolta; és a dir, des del punt de vista individual i col·lectiu, l'home és l'agent constructor del seu medi. En altres paraules: home i medi són dos pols d'una realitat conjunta, en la qual ambdós actuen alternativament de subjecte i objecte.

Amb aquest plantejament, de seguida es veu que Joan Roura està lluny de fonamentar el fenomen humà tant des d'una opció idealista com materialista, o almenys sembla que pensa que qualsevol d'aquestes dues opcions són insuficients per a explicar i comprendre l'home. L'individu, en un moment determinat de la Història, veu els objectes del món que l'envolta (objectes que també poden ésser altres individus) amb una significació precisa. Ell, en aquest *hic et nunc*, no ha creat aquests significats; aquest individu, més endavant podrà establir nous significats, però de moment se'n troba uns ja creats. Un gra de blat, per exemple, no és només una part d'un vegetal, sinó que és un objecte carregat de significat alimentari, econòmic, poètic, religiós, etc. El fet que aquest objecte natural tingui uns significats que ultrapassin el món purament físic, és el que determina el fet que —si bé l'individu s'enfronta abans que res amb una dimensió fi-

⁸ *Educación y ciencia*, «Palabras preliminares», p. 9.

⁹ *Spranger y las Ciencias del Espíritu*, pròleg, p. 11.

¹⁰ *Id.*, p. 27.

sico-natural— l'home queda de seguida integrat en un món de significats, que no són objectes naturals, sinó que formen un món essencialment espiritual. «El naixement de l'esperit a partir de la naturalesa sensible descansa en el procés viu de donar i captar sentit. Més endavant veurem que l'home viu en una realitat plena de sentit, que res hi ha en el medi que l'envolta que sigui neutral. A aqueixa realitat amb sentit, Spranger l'anomena esperit»¹¹.

Així és que en la mesura que la realitat té significació per a l'home, aquella es constitueix en el medi propi de l'home, esdevenint un medi espiritual, un medi ple de sentit. *Realitat amb sentit* és igual a *Esperit*. Per això, per a Roura, l'home és un ésser essencialment espiritual, i l'home es defineix com a tal quan fa el trajecte que mena del món natural al món espiritual (al món dels significats, que no és altra cosa que el món de la cultura). D'aquesta determinada i precisa manera és com Roura —seguint Spranger— defineix el que ell entén per *Esperit*.

Ara bé, el que Roura ha fet és descriure'ns i definir-nos l'esperit des de la perspectiva de l'home. Però resulta que l'home és també una part integrant d'aquest esperit, d'aquesta realitat-amb-sentit. I per això, si hem definit l'esperit des de l'home, també podem fer la inversa: definir l'home des de l'esperit. I jo diria que aquesta última postura és la que Roura accepta i adopta per parlar de l'home (postura i concepció analitzades i explicitades a *Spranger y las Ciencias del Espíritu*), cosa totalment coherent amb el seu intent d'explicar l'home com una unitat en si mateix i com formant part d'una realitat més extensa (la realitat-amb-sentit, el món de l'Esperit).

Des de la perspectiva omnipresent de l'Esperit, des de la seva conceptualització omnicomprendensiva, aquest esperit queda delimitat a tres nivells:

1. *Esperit Subjectiu*: és la dimensió individualitzada de l'Esperit General; és l'individu davant la cultura.

2. *Esperit Objectiu*: és la dimensió col·lectiva de l'Esperit General; és la cultura (esperit objectivat) davant l'individu.

3. *Esperit Normatiu*: més que una nova

dimensió, l'Esperit Normatiu és una esfera intermitja que es genera en les interrelacions constants entre els dos nivells anteriors d'Esperit¹².

La relació entre l'Esperit Subjectiu i l'Objectiu es pot donar de diverses maneres, però la collectivitat ha desenrotllat una funció social en la qual aquella relació s'hi manifesta prioritàriament: *l'Educació*.

Esperit Normatiu i Educació són dos punts de confluència entre els dos tipus d'Esperit. Podríem dir que l'Educació és la manifestació externa de la relació i que l'Esperit Normatiu és la manifestació interna. Això és perquè aquest esperit no és una esfera intermitja, en el sentit d'una cosa interposada, sinó que és una esfera que té una meitat dins l'Esperit Objectiu i l'altra meitat dins l'Esperit Subjectiu, fonamentant en cadascun d'ells una estructura normativa.

L'Esperit Subjectiu aporta al medi uns ideals generals apriorístics subministrats per l'Esperit Normatiu (funció normativa subjectiva). L'Esperit Objectiu aporta al medi uns continguts i uns valors col·lectius o culturals a través de l'Educació (funció educadora cultural).

Roura desenrotllà una anàlisi de l'Esperit Subjectiu molt detallada a *Spranger y las Ciencias del Espíritu*. A mode d'explicació molt general podem dir que l'Esperit Subjectiu es basetaix a base de diferents estructures o facultats, que constitueixen cadascuna d'elles un *jo-parcial*, i que el conjunt d'elles queda integrat en una jerarquia d'estructures formant un *jo unitari*. Paral·lelament, aqueixes estructures tenen un determinat rendiment que opera en funció d'uns valors ideals immanents a aquestes estructures. Aquests valors ideals concorren també en una competència i una jerarquia que conclouen en una unitat ideal (persona ideal o estructura moral).

Aquell jo unitari i aquesta unitat d'ideals són esperit normatiu, que és qui marca el *com* de la relació entre l'individu i el medi (o entre l'Esperit Subjectiu i l'Objectiu). En darrera instància aquest *com* és viscut amb un sentit d'obligatorietat (un *deure*), i els valors ideals es transformen en realitzacions morals que operen sobre el medi.

No voldria ara entrar en més detalls sobre

¹¹ *Id.*, p. 15.

¹² *Id.*, capítols I, II, III.

l'analítica de les dues dimensions primeres de l'Esperit. Només cal dir que l'Esperit Subjectiu és un tot de diferents estructures i rendiments que es palesa en l'home. Per altra banda, l'Esperit Objectiu és un altre tot resultant de les aportacions que a través de la Història ha anat fent l'Esperit Subjectiu. Finalment l'estreta relació entre ambdues dimensions s'expressa en termes de valors i ideals (Esperit Normatiu). Tot aquest conjunt integra l'esperit general, o *Esperit*, a seques.

Juntament amb la temàtica de l'home, Roura presenta tot un conjunt de temes lligats amb aquella: l'Esperit Objectiu (contrapartida del Subjectiu), el caràcter modelador de la cultura, el medi històric i social, la llibertat, etc.¹³ Tots ells estan connectats amb la conceptualització de l'home que hem anat exposant. Temes que, malgrat la seva importància dins del pensament de Joan Roura, no és possible fer-ne una explicació, per raons d'espai.

3. L'EDUCACIÓ

Sí, en canvi, que cal parlar del capítol de l'educació i la pedagogia, pel lloc que aquest tema ocupa en el pensament i en els propòsits del nostre autor, així com per l'atenció que va dedicar-hi.

Wilhelm Dilthey havia exposat a *Introducció a les Ciències de l'Esperit* la necessitat de fonamentar metodològicament tot el conjunt de disciplines que tenien per objecte l'home, considerat com un objecte d'un status diferent que els objectes de les ciències que s'ocupen del món físic. Aquest projecte es configurava com una oposició a les concepcions metodològiques científiques i positivistes que d'ençà el Renaixement s'havien anat imposant, propiciades pels avenços de les obres científiques o filosòfiques d'autors d'orientació científista. No era ja possible per a Dilthey, per a Spranger o per a Roura continuar parlant d'un sol mètode d'investigació per a totes les ciències. La diferència essencial dels objectes a investigar determinava o havia de determinar diferents metodologies. Una altra tasca que s'havia de fer era establir el ventall de ciències o disciplines que tenien per objecte el món humà, en la seva vessant no natural l'ètica, la sociologia, la història, etc.¹⁴

¹³ *Id.*, cita 6.

Roura, ja d'ençà la seva tesi doctoral, s'ocupa de deixar establerta i configurada la Pedagogia com una ciència que pertany a l'àrea de les ciències de l'esperit. I en totes les seves obres publicades, de la primera a la darrera, la qüestió educativa hi és present com a constant preocupació¹⁵. La importància del fet de l'Educació està en què ella és el vehicle de les transferències entre el món individual de l'Esperit Subjectiu i el medi socio-cultural (l'Esperit Objectiu) que l'envolta.

La integració de l'individu al seu medi històric, així com les aportacions d'aquell al medi són possibles gràcies a la funció educativa. És a través d'aquesta funció com, primordialment, es transmeten, es reforcen o s'abandonen els significats, els sentits i els valors de la realitat tota. «La vida de la cultura es desplega en dues distintes direccions. Per una banda consisteix en la creació de nous béns culturals, que, com sentiments nous, s'afegeixen a la cultura ja existent; d'altra banda, un grup d'individus assimila aquesta cultura, assegurant-se així la seva propagació. A aquesta funció de la vida de la comunitat, l'objecte de la qual és assegurar la propagació de la cultura, se l'anomena educació»¹⁶.

En la temàtica de l'educació hi entren dos nivells de donar-se aquesta funció: el primer nivell és on l'educació és quelcom difús i inconscient, on tothom és educador i alhora educat; aquesta funció sorgeix en la societat de forma espontània. El segon nivell és l'educació com a funció col·lectiva, conscientment planificada i especialitzada. En ambdós nivells es transmeten continguts i ideals culturals. El problema aquí també Roura el situa a dos nivells; el primer d'ells és el problema de determinar quins ideals hom ha de posar a l'abast de la funció educativa, a fi que això contribueixi realment a la formació de l'individu i al progrés de la cultura. I el segon nivell és quina ha d'ésser la metodologia que millor servirà per a l'establiment i transmissió de continguts i ideals que hom desitja.

¹⁴ DILTHEY, W., *Introducción a las Ciencias del Espíritu*, Alianza Editorial, Madrid, 1980.

¹⁵ Vegeu, per exemple, *Educación y Ciencia*, p. 212 i ss., i en totes les obres hi ha capítols o bé frases relatives al tema. També fou un tema prodigat en articles, cursos i conferències.

¹⁶ Vegeu cita 2, p. 140.

Tot això va íntimament relacionat amb la concepció unitària de l'home. Si s'ha d'entendre l'home com una realitat integradora de diverses facultats, la funció social educadora ha de respondre a aquests trets, emprant uns mètodes i propugnans uns ideals que *ajudin i permetin una formació integral de l'home*. Una educació d'aquestes característiques ha de tractar l'home com *una realitat total en si mateix* i com a part d'una realitat més gran, que és el *món històric i cultural* que l'envolta.

Ara bé, Roura no està interessat de veure i exposar la seva concepció de l'home cercant uns criteris que permetin establir una mena d'essència intemporal, fixada d'una vegada per totes; l'home és considerat en una dimensió supra-històrica, però no en el sentit d'estar per sobre de la Història i de forma independent d'ella; ans tot el contrari, l'home queda definit en cada moment històric, l'home és una mena de realitat total que engloba diferents dimensions i que es va definint com a tal progressivament i constant en cada situació històrica concreta. «L'home és un ésser essencialment històric. Dilthey descobrí aquest aspecte essencial de la vida humana. Les capes més llunyanes del passat graviten sobre el present i constitueixen un factor important en les decisions que hauran de bastir el futur. Els esdeveniments d'avui estan condicionats pels d'ahir, i al seu torn, condicionen els del demà. El present és alhora passat i futur»¹⁷.

La Pedagogia com a ciència de l'esperit, ha d'entendre que els ideals culturals són ideals històrics i que troben el seu fonament i la seva gènesi en el decurs de la Història, que ha arribat a un ara i aquí. La pedagogia que transmet uns ideals ancorats en valors permanents i eterns, o la pedagogia preocupada per una didàctica de l'ensenyament per damunt de qualsevulla situació cultural, només conclouen en un resultat eixorc.

Quan en l'educació s'entronquen els valors ideals amb la realitat històrica, la pedagogia esdevé ciència de l'esperit, una tasca fèrtil perquè treballa i respecta la totalitat de l'home en totes les seves dimensions integrades.

* * *

Sense poder entrar en més detalls de la vida, obra i pensament de Joan Roura, tractant-se, com es tracta, d'un autor i d'una obra pràcticament desconeguts fins al moment, no voldria concloure sense explicar que el nostre autor té dos nivells d'exposició del seu pensament, cosa que ara veurem en parlar del llenguatge emprat. Roura desenrotlla una filosofia de l'home, sense oblidar que està fent una filosofia dels homes. Aquest fet no deixa de tenir relació amb les circumstàncies que envoltaren la seva vida i que el dugueren a viure i vivenciar medis ben diversos: des del medi rural del seu poble, al cor de la Garrotxa; des del contacte amb el seu medi natural, fins al medi més urbà com Barcelona, Berlín, Mèxic o Wesleyan University als E.U.A., fins al medi més culturitzat i més llunyà de l'altre. Tot això havia de tenir el seu reflex en el pensament i l'obra de Joan Roura, i sobretot en la seva concepció de l'home. Com també tenen igual reflex les orientacions i influències rebudes dels autors nomenats.

Ambdues circumstàncies havien de propiciar i convergir en la concepció unitarista de l'home. L'home vist com el resultat de la confluència de facultats o disposicions naturals i espirituals, i veient-lo com un subjecte que —tot i mantenint la seva tessitura recolzada en la dimensió orgànica— es constitueix com a humà fent el camí cap a la dimensió espiritual.

Al cap i a la fi, això era també, en ell personalment, el trajecte que havia seguit i anava seguint en la seva vida, segons suara s'ha manifestat en relació amb la seva biografia. Per tant la seva filosofia va ésser una activitat no solament intel·lectual, sinó, i abans que res, una actitud vivencial, que es traduïa en les seves obres i en el seu llenguatge.

Sobre aquest llenguatge és on hom pot adonar-se dels dos nivells que abans hem alludit; i això ho interpretem com un ressò de la seva filosofia de l'«home» i dels «homes». En llibres com *Spranger y las Ciencias del Espiritu* o *El mundo histórico y social*, l'autor s'expressa en un llenguatge fortament acadèmic; són llibres molt estructurats i de temàtica densa. Però al costat d'aquests hi ha altres títols com *Tema y Variaciones de la Personalidad* o *La formación de la consciencia nacional*, en els quals el to emprat té un aire col·loquial, més obert, suggerent i menys estructurat. Perquè, en definitiva, Joan

¹⁷ ROURA PARELLA, J., *El sentido del tiempo en las dos Américas*, 1968, article p. 157.

Roura, el que vol expressar és com es desenrotlla el món..., com es desenvolupa la cultura..., quins són els valors que legalitzen la vida humana..., quins criteris ha de seguir una formació humana autèntica, etc.; però tot això batega dins l'home de carn i os en el seu medi social i histò-

ric. L'home que sent, vol, representa, coneix, creu... *l'home, que no és altra cosa que una totalitat de facultats que viu i irremediablement només es pot explicar i comprendre com a tal totalitat.*